

Sun-c' ping fa
Mistr Sun
O VÁLEČNÉM UMĚNÍ

Kniha o plánu
Kniha o přípravě bitvy
Kniha o důmyslném útoku
Kniha o podobě
Kniha o postavení
Kniha o prázdném a plném
Kniha o střetnutí vojsk
Kniha o devíti změnách
Kniha o pochodech vojsk
Kniha o tvarech krajiny
Kniha o devíti krajinách
Kniha o útoku ohněm
Kniha o užívání zvědů
Zpráva o životě a příkladném konání Mistra Suna

Kniha o plánu
A Mistr Sun pravil

Válka je největší věcí státu -
je místem života a smrti
je cestou k přežití či zkáze
A tak je třeba ji zkoumat

Pět vláken spřádá osnovu
Z nich splétáme plán
a rozplétáme podstatu strategie:

První se jmenuje Cesta
druhé se jmenuje Nebe
třetí se jmenuje Země
čtvrté se jmenuje Vojevůdce
páté se jmenuje Metoda

Cesta sjednocuje mysl lidu s vládcem
tak aby s ním dokázal zemřít
tak aby s ním dokázal žít -
bez ohledu na nebezpečí

Nebe představuje proměny Jin a Jang
střídání zimy a tepla
posloupnost ročních dob

Země znamená výšku a hloubku
daleké a blízké
schůdné a neschůdné
široké planiny a těsné soutěsky
Země znamená život a smrt

Vojevůdce znamená moudrost a inteligenci
důvěru a vztah
chrabrost a přísnost

Metoda znamená důmysl a pořádek
ve vedení důstojnictva
v organizaci zásobování

O této pěti
ví každý vojevůdce vše

Zvítězí ten kdo ji pochopil
Prohrává kdo ji nepoznal

Tak jejím uspořádáním tvoříme plán
a dobíráme se podstaty

Ptáme se:

Který z vládců má v sobě cestu?
Kdo z vojevůdců je schopnější?
Na čí straně je nebe a země?
Kdo prokázal zásady a kázeň?
Čí vojska se jeví silnější?
Kdo má rytíře i vojska připravenější?
Čí pochvaly a tresty jsou jasnější?

Z odpovědí na ty otázky zjistíme
kdo bude vítěz a kdo poražený!
Vojevůdce jenž se bude řídit mou radou
jistě zvítězí a vytrvá v čele vojsk

Vojevůdce jenž se nebude řídit mou radou
stejně jistě prohraje a bude smeten

Naslouchaje mi promýšlej svůj plán
a na mých radách zakládej své postavení
abys je podepřel proti těm druhým

Postavení znamená
sílu založenou na výhodě

Válka je především
důmyslná lest:
tak jsi-li schopný
předstírej neschopnost
tak jsi-li připraven
předstírej nepřipravenost
tak jsi-li nablízku
dělej žes daleko
tak jsi-li daleko
dělej žes nablízku

Nepřítele na sebe vylákej
zdánlivou výhodou
Předstíraje zmatek
náhle na něj udeř
Tam kde je ho plno
připrav se na jeho příchod
ale vyhni se mu
sotva zjistíš že je silnější

Je-li rozzuřený
ještě ho provokuj
Je-li skleslý
vzbud' jeho pýchu
Je-li odpočatý

vyčerpej ho
Má-li přítele
odděl je

Útoč jen tam kde tě nečeká
a udeř kde by se toho nenadál
V tom je umění mistrů vedení války
nesdělitelné předem

Zřejmé je pouze tolik:
ten kdo již před bitvou
při poradě v chrámu stál na vítězství
zřejmě promyslel mnoho způsobů plánu
ten kdo již před bitvou
při poradě v chrámu nedokázal zvítězit
nepromyslel dostatečný počet plánů
Promyšlený plán přináší vítězství
nedostatečný plán nese porážku
Co teprv tam kde žádný plán nebyl!

Z tohoto pohledu jsou mi
vítězové i poražení
předem zjevní!

Kniha o přípravě bitvy

A Mistr Sun pravil

Obecným pravidlem vedení války je:

Vypravuješ-li do pole
tisíc válečných vozů
tisíc těžkých vozů
sto tisíc těžkooděnců
s pící a špíží na tisíc mil
nezapomeň na další výdaje -
na náklady k důstojnému přijetí hostů
na pomocné látky včetně lepidel a laků
na ošetření a opravy vozů i výzbroje
Na to vše počítej
nejméně tisíc zlatých prutů denně
Teprve pak můžeš zvednout
sto tisíc mužů
hotových k boji
v němž půjde o všechno

Vše má svůj čas

otálení otupí zbraně
i odhodlanost vojáků
Útočíš-li na opevněné město
ztratíš mnoho sil
Dlouhým tažením v poli
vyčerpáš prostředky státu

Jsou-li zbraně otupeny
ochabne-li horlivost vojáků
tvé síly vyprchají
tvé prostředky vyschnou
načež ostatní knížata
využijí tvé nouze a povstanou
a ani největší mudrc
nenapraví co se už stalo

A proto:

I když se mezi vojáky často proslýchá
o neuváženém spěchu v tažení
ještě jsem neviděl aby schopný vojevůdce
sázel na jeho prodlužování
Zatím žádný stát nezískal
zdlouhavým způsobem boje

Věz že ten kdo nevychutnal
až do dna veškeré zlo války
nevychutná ani její zisk

Dobry vojevůdce
nevolá dvakrát do války
nežádá třikrát o zásoby
výzbroj si doveze z vlasti
ale potravu si bere u nepřítele
jen tak bude vždycky mít
dostatek zásob pro své vojsko

Zbídačování státu vojskem:
Vzdálené vojsko znamená
daleké zásobování

Daleké zásobování znamená
vyčerpávání lidu

Je-li vojsko blízko domova
stoupají ceny

Stoupají-li ceny
vysychají zdroje

Vysychají-li zdroje
vede to k neúnosným nuceným pracem

Ztrácíš-li síly v polí
vyprazdňují se příbytky rodin:

Válka pohltí sedm desetin statků
šest desetin veřejných výdajů půjde
na rozbité vozy a uštvané koně
na štíty přilby luky a kopí
obléhací věže tažné voly těžké vozy

Proto se moudrý vojevůdce
opatřuje zásobami na úkor nepřítele:
Jedna měrice nepřátelského obilí
se vyrovná dvaceti měřicím vlastním
Jeden pytel jeho píce
se vyrovná dvaceti vlastním

Nepřítele zabít
je jen akt zuřivosti
Pravým ziskem je
zbavit jej výhody

Tak když jsi ukořistil deset vozů
při srážce vozeb
odměň toho kdo vzal první vůz
na ukořistěných vozech dej vyměnit korouhve
zařad' je mezi vlastní vozbu
a ihned je rozjed'
O posádky jež jsi zajal
se dobře postarej
Tak posílíš své síly
nutné k vítězství nad nepřítelem

Tvým hlavním cílem buď vítězství
a ne vleklé tažení

Tak drží vojevůdce
jenž ví co je válka
v rukou osud lidu
Tak rozhoduje o bezpečí
anebo zkáže svého státu

Kniha o důmyslném útoku

A Mistr Sun pravil

Obecná pravidla vedení války:

Hlavní je zachovat
celistvost vlastního státu
až na druhém místě je
rozbití druhého státu

Hlavní je uchovat
vlastní vojsko v celku
až na druhém místě je
rozbít cizí vojsko

Hlavní je uchovat
celistvost vlastních vojáků
až na druhém místě je
rozpráší cizí voje

Hlavní je uchovat
celistvost vlastních oddílů
až na druhém místě je
rozdrtit cizí oddíly

Hlavní je uchovat
celistvost vlastních řad
až na druhém místě je
zničit cizí řady

Nejlepší není ten
kdo ve stu bitev stokrát zvítězil
ale je nejlepší
kdo cizí vojska pokořil bez bitvy

Je vrcholem válečného umění
potřít nepřítele důmyslem

Pak teprv přijde umění
zbavit ho jeho spojenců
Až potom je umění
srazit se s ním ve zbrani
Tím úplně posledním uměním
je zaútočit na jeho hradby

K obléhání opevněných měst přistoupíme
až když není zbytlí:
Neboť útočné věže a všechny stroje
nepřipravíme dříve než do tří měsíců

a další tři měsíce potrvá
nežli navršíme valy

Vojevůdce hnaný nezkrotnou netrpělivostí
žene své lidi jak mravence proti hradbám
takže jedna třetina vojáků padne aniž město dobyl
Takový způsob útočení je holé neštěstí

Proto je nejlepším vojevůdcem ten
kdo bez boje pokořil cizí vojsko
kdo bez obléhání dobyl cizí město
kdo si bez vleklého tažení podmanil cizí stát

Tak šetříce vlastní způsobilost k boji
celému světu se můžeme kdykoli postavit
aniž jsme zbraně ztupili
zabezpečíme to co jsme získali

To je umění důmyslného útočení!

Proto je pravidlem vedení vojsk:
Jsi-li desetkrát silnější
nepřítele obklič
Jsi-li pětkrát silnější
na nepřítele udeř
Jsi-li dvakrát silnější
střetni se s nepřítelem
Je-li ti nepřítel rovný
pokus se jej rozdělit
Jsi-li slabší než on
snaž se mu ubránit
A nemáš-li proti němu šanci
vyhni se mu
Co je pevností vůči malému
To je slabostí vůči velkému

Vojevůdce je sloupem podpírajícím stát
Stát je silný
dokud je sloup celý
stát je slabý
když byl sloup narušen

Vládce může trojím způsobem
přivést své vojsko do nesnází:

Vyzve-li své vojsko k postupu
aniž si je vědom že toto vojsko
není takového postupu schopno

Vyzve-li své vojsko k ústupu
aniž si je vědom že toto vojsko
není takového ústupu schopno

Tomu se říká rozložit vojsko!

Řídí-li vojsko stále stejně
aniž znal jeho skutečný stav
vyvolá nejistotu v řadách velitelů
Nakládá-li na ně stále stejné úkoly
aniž znal jeho skutečné síly
vyvolá pochybnosti v řadách velitelů

A když je jeho vojsko
takto nejisté a plné pochyb
druzí vévodové začnou vyvolávat třenice

Tomu se říká uvádět vojska ve zmatek
a odvádět je z cesty k vítězství

Proto je pět věcí
podle nichž se pozná vítěz:

Vítězí ten kdo ví
kdy může či nemůže bojovat
Vítězí ten kdo ví
jak naložit s vlastní převahou a nebo slabostí
Vítězí ten kdo umí
prodchnout své vojsko od shora dolů jedinou vůlí
Vítězí ten kdo sám vždy ve střehu
dokáže překvapit nepřipravené
Vítězí vojevůdce který toto vše dokáže
aniž jej vládce řídí

To je pět měřítek
podle nichž poznáme budoucí vítěze

Proto se praví:
Kdo zná protivníka a zná sebe
vybojuje sto bitev beze ztrát

Kdo nezná protivníka ale zná sebe
jednou zvítězí jednou prohraje

Kdo nezná protivníka ani sebe
ztratí každou bitvu

Kniha o podobě

A Mistr Sun pravil

Nejlepší válečníci minulosti
se napřed zabezpečili
proti možnosti vlastní porážky
až pak čekali na možnost
porážky nepřítele

Zabezpečení se proti porážce
máme ve svých rukou
ale možnost vítězství
záleží také na nepříteli
Tak je nejlepší válečník sto zajistit
aby nemohl být poražen
ale nemůže donutit nepřítele
aby byl určitě poražen

Proto pravím:
Je možné vědět
jak dosáhnout vítězství
a přece jej nedosáhnout

Vyvarovat se porážky
je dílem obrany
Porazit nepřítele
je dílem útoku

Zvol si obranu
má-li nepřítel nadbytek sil
zvol si útok
má-li jich nedostatek

Nejlepší obránce
se skryje pod Devaterou zemí
nejlepší útočník
udeří z Desátého nebe -
tak se zabezpečuje před porážkou
tak si zajišťuje vítězství

Není však znakem nejlepšího
vymýšlet vítězství na způsob
který už všichni znají a čekají
Není znakem toho nejlepšího
vybojovávat taková vítězství
nad nimiž celý svět křikne úžasem
jako není důkazem síly

uzvednout zvadlý podzimní list
jako není důkazem jasnozřivosti
uvidět měsíc a slunce
jako není důkazem jemného sluchu
uslyšet hromobití

Tak ti o nichž se ve starověku hovořilo
jako o nejlepších vojevůdcích
dobývali svá vítězství
jako by se to rozumělo samo sebou
Vítězství nejlepších vojevůdců nebyla
ani úžasná
ani slavná
ani chrabrá
stačí že byla neomylná

Neomylnost jejich vítězství
spočívala v tom že s jistotou
vítězili nad předem poraženými

Neboť věz že nejlepší vojevůdce
je ten kdo se postaví přesně tam
kde ho prostě nelze porazit
kdo nepropase ten čas
kdy je nepřítel vlastně už poražen

Vítězné vojsko
vítězí před bojem
poražené vojsko
hledá vítězství v boji

Nejlépe ovládají válečné umění ti
kdo dbají mravního řádu a řídí se zásadami
jenom tak mohou být těmi
kdo rozhodují o vítězství či o porážce

Ty zásady jsou:

Za první - odhad
za druhé - možnost
za třetí - počet
za čtvrté - poměr sil
za páté - vítězství

Odhad vychází z místa
možnost vychází z odhadu
množství vychází z možnosti
poměr sil vychází z počtu

vítězství vychází z poměru sil

Tak se podobá příští vítězné vojsko
dukátu vhozenému na váhu proti zrnku
vojsko odsouzené k porážce se podobá
zrnku jež by mělo vyvážit dukát

Vojenský lid jemuž je dáno zvítězit
podobá se přívalu zadržných vod
padajícím střemhlav
tisícerými kaskádami
do údolí

To je ta řečená podoba

Kniha o postavení

A Mistr Sun pravil

Řídit početné zástupy je stejné
jako řídit nepočetné houfy
Jde o to správně je postavit

Spojení s početnými zástupy je stejné
jako spojení s nepočetnými houfy
Jde o to zvolit vhodná znamení

Aby tvá vojska mohla odolat
divokému náporu nepřítele
musíš ovládat umění překvapení a přímočarosti

Chceš-li zvýšit účinek svých zbraní
aby byl jejich nápor co nejprudší -
asi jako náraz mlýnského kamene na vejce -
musíš pochopit rozdíl prázdného a plného

Většina válečníků užije přímého tahu
aby navázala dotyk s nepřítelem
ale užije překvapivé lsti
aby si zjednala vítězství

Proto jsou mistři léček
nekoneční jak nebe a země
nevyčerpatelní jak potoky a řeky
s každým koncem znovu začínají
jako slunce a měsíc
s každou smrtí znovu se rodí

jako čtvero ročních období

Je pouze pět hlavních tónů
ale je tolik obměn těch pěti tónů
že je nikdy všechny neuslyšíš

Je pouze pět hlavních barev
ale je tolik obměn těch pěti barev
že je nikdy všechny neuvidíš

Je pouze pět hlavních chutí
ale je tolik obměn těch pěti chutí
že je nikdy všechny neochutnáš

Ve válečném postavení
jsou jen dvě možnosti
přímý tah anebo obchvat
ale je tolik obměn těchto dvou způsobů
že je nikdy nevyčerpáš v jejich nekonečnosti

Jeden rodí druhý
v nekonečném kruhu
a kdo je kdy vyčerpá
nemá-li ten kruh počátek ani konec

Jako když se zvednou vody
takovým přívalem
že s sebou strhávají i největší balvany -
takovou sílu má i postavení!

Jako když sokol střemhlav sletí na oběť
že ji naráz zlomí a rozsápe -
to je ta včasnost a přesnost!
Proto je síla nejlepších vojevůdců tak drtivá
proto je přesnost jejich zásahů tak neomylná

Rozmístění a postavení
se podobá natažení kuše
včasná přesnost
se podobá stisknutí spouště

Uprostřed bitevní vřavy
je v zdánlivém chaosu
skutečný chaos vyloučen

Uprostřed bitevní vřavy
je v zdánlivém zmatku
skutečná porážka vyloučena

Předstíraný zmatek je totiž plodem nejvyšší kázně
předstíraná zbabělost je totiž plodem nejvyšší odvahy
předstíraná slabost je totiž plodem nejvyšší síly

Záměrný chaos je lest
odvážná zbabělost je tah
udatná slabost je zdání

Neboť nejlépe pohne nepřítelem
ten kdo mu vnutí zdání
až nepříteli nezbude
než mu být po vůli

Přichystat léčku tak
že nepřítel návnadu spolkne
a tak ho přivést tam
kde ho se svými houfy čekáme

To je důvod proč se nejlepší vojevůdci
spoléhají více na rozestavení svých sil
než na své lidi
Ne že by si nedovedli vybrat pravé lidi
ale proto že daleko více umějí využít toho
jak své síly rozmístí a postaví

A opírajíce se o své rozestavení sil
mohou za bitvy už jen dokonale využívat lidí tak
že se podobají kmenům a kamenům po svahu se řítícím

Neboť i kmeny a kameny mají tu vlastnost
že ponechány na rovině zůstanou ležet
ale postaveny na svah se dají do pohybu
Hranaté se zastavují -
oblé se řítí dál a dál

Proto se rozmístění a postavení
jak je ovládají ti nejlepší válečníci
přípodobňuje oblým kamenům
řítícím se s hory vysoké tisíc sáhů

Tolik tedy o postavení!

Kniha o prázdném a plném

A Mistr Sun pravil

Kdo nejdříve zaujme místo k boji
a tam svého protivníka vyčká
ten přivítá nepřítele odpočatý
Kdo zaujme místo později
přitáhne do boje nachvat
dorazí utrmácený a unavený

Nejlepší vojevůdce
sám druhé vyzývá
nečeká až ho vyzvou oni
sám nepříteli vnutí aby se přiblížil
tím že mu nabídne výhodu
nebo jej od příchodu odvrací
tím že mu hrozí úhonou

Umí nepřítele utrmácet
je-li příliš svěží
Dokáže nepřítele vyhladovět
je-li příliš sytý
Dokáže nepřítele znervóznit
je-li si příliš jist
Tak či onak zařídí aby nepřítel
vždy nakvap opouštěl ležení

Naopak má nejlepší vojevůdce na paměti
že ani tisícimílovým pochodem se neunaví
prochází-li zemí nikoho

Má na paměti že na jisté vítězství vyrazí
kdo útočí do míst
kde není obránců

Svou obranou si může být jist
střeží-li místa
na něž nikdo nezaútočí

Je nejlepším útočníkem
dokud protivník nepochopil
co má vlastně hájit

Je nejlepším obráncem
dokud protivník nepochopil
na co má zaútočit

Ó božská skrytosti -
jíž se stáváme neviditelnými!
Ó božská záludnosti -
jíž se stáváme neslyšitelnými

Dokud jsme jako ty preludy
bez tvaru bez zvuku
držíme v rukou osudy druhých

Neboť postupuje nezadržitelně
ten kdo vyráží do prázdného

Neboť ustupuje nezachytitelně
ten kdo je tak rychlý že mu nikdo nestačí

Jsme-li to my kdo si přeje střet
nepřítel se s námi musí srazit
i kdyby ležel za nejvyššími hradbami
i kdyby stál za nejhlubšími příkopy -
zaútočíme-li přesně na to co on musí
chtěj nechtěj hájit a uhájit

Jsme-li to ovšem my kdo si nepřeje střet
pak nás nepřítel nesmí napadnout
i kdybychom hájili ležení
toliko do písku načmárané -
zavedeme-li ho jinam

Sami majíce před očima
tvar a podobu nepřítele
zůstaneme mu neviditelní
bez tvaru bez podoby

Zůstaneme celiství
zatímco nepřítel bude rozdělen
zůstaneme stmeleni v jediný šik
zatímco on se rozpadne na deset dílů
A udeříme-li na něj v takové chvíli
bude nás rázem jakoby deset na jednoho

Budeme o to silnější
oč bude nepřítel slabší
A v takto nabyté převaze vyrazíme
na nepřítele vlastně už předem oslabeného
na nepřítele jenž je už napřed v tísní

Hlavně ať se nikdy nedozví místo
jež my jsme si pro bitvu zvolili
Bude se muset připravovat
k boji na více místech
A bude-li se chystat na více místech -
jelikož to pravé místo nebude vědět -

my se utkáme s protivníkem
předem nezvratně oslabeným:
Posílí-li čelo oslabí týl
posílí-li týl oslabí čelo
posílí-li levé křídlo oslabí pravé
posílí-li pravé křídlo oslabí levé -
zatímco všichni budou jakoby posilování
ve skutečnosti budou všichni oslabováni
Neboť jsou nejslabší ti
kdo se vůči druhým neustále posilují
A opravdu silní jsou ti
kdo k takovému posilování druhé přimějí

Kdo zná místo a den střetnutí
může si dovolit jít do bitvy tisíc mil daleko
Kdo nezná místo a den střetnutí -
jeho levé křídlo nezachrání pravé
pravé křídlo nezachrání levé
čelo nezachrání týl
týl nechrání čelo -
ti vzdálenější budou počítat
vzdálenosti na desítky mil
ti kdo budou nablízku
budou počítat vzdálenosti na míle

Podle mého odhadu
je vojáků státu Jüe víc
to jim však ještě nedává
větší vyhlídky na vítězství

Neboť vám pravím
vítězství se dá vytvořit!

Dá se přece zařídit že
je-li nepřítel v početní převaze
že nebude mít koho napadnout

Proto važ s velikým rozmyslem
součet jeho předností i slabin
pozorně jej sleduj a ověř si
pravidla jeho pohybů i jeho zastavení
pozoruj ho bedlivě a ověř si
místa v nichž tkví jeho život či smrt
Proto ho vytrvale pokoušej abys zjistil
v čem tkví jeho síla a kde má slabiny

Hlavní znamenitost ovšem spočívá
ve vlastní nevyzpytatelnosti

V nevyzpytatelnosti
kterou neprohlédnou
ani nejvynalézavější špehové
kterou nepřelstí
ani nejdůmyslnější hlavy

Budeš-li takto postupovat
dosáhneš vítězství i nad mnohem silnějším
dřív než se vzpamatuje

At' všichni vidí
jak vypadají naše vítězství
ale at' nikdo nevidí
jak jsme jich dosáhli

Také proto nikdy neopakuj
své vítězné bitvy
vždy znovu se řídě okolnostmi
v jejich nekonečné proměně

Umění válečné se podobá řece
jejíž tok se výšinám vyhýbá
a spěchá dolů
tak jako se vítězný boj vyhne plnému
a napadá prázdné

Tak vojsko svá vítězství
tvoří podle nepřítele
jak řeka tvoří a utváří
svůj tok podle země
Proto nemá žádný boj předem daných postavení
proto nemá neměnných a stálých podob

Jenom ten kdo svých vítězství dobývá
tak že se neustále mění s nepřítelem
může být nazýván pravým géniem

Vždyť ani žádný z pěti živlů
nezůstane trvalým vítězem

Žádná ze čtyř ročních dob tu nemá stání

Dny se krátí
dny se dlouží

Měsíc umírá a znovu se rodí...

Kniha o střetnutí vojsk

A Mistr Sun pravil

Všeobecným pravidlem vedení války je
že vojevůdce přijme rozkaz od vládce
povolá vojsko a shromáždí zástupy
Naváže spojení s nepřítelem a vyhledá místo
To nejtěžší ho však čeká - střetnutí vojsk

Základní obtíž střetnutí vojsk je
učinit z každé okliky přímost
učinit z každé nesnáze výhodu
A naopak předstíráním výhody
odvést nepřítele na okliku

Jde o to dorazit na místo dřív
i kdybychom vyrazili později

V tom je celé tajemství přímosti!

Vojsko zápasí o získání výhody
vojsko zápasí aby uniklo nebezpečí

Zvedneš-li však celé vojsko
aby získalo výhodu
potom neuspěješ
Vyšleš-li oddíl vojska
aby získalo výhodu
nejspíš ztratíš vzbu

Přikážeš-li svému lidu
odložit těžkou zbroj a spěchat
dnem i nocí bez zastávky
v dvojnásobcích denních pochodů
na vzdálenost sto mil
jen abys vybojoval výhodu -
všichni velitelé budou jati
Silnější všechny předběhnou
zsláblí zůstanou pozadu
Každý desátý dorazí k cíli

Překonáš-li padesát mil abys vybojoval výhodu
ztratíš velitele předního sledu
Necelá polovina mužů dorazí k cíli
Překonáš-li třicet mil abys vybojoval výhodu
sotva dvě třetiny mužů dorazí k cíli

Bez vozby je vojsko ztraceno
Bez zásob je vojsko ztraceno
Bez zbroje je vojsko ztraceno

Tak tedy válka stojí na lsti
a kvůli výhodě se dává do pohybu
Tak podle okolností
spojuješ či rozděluješ vojsko

V pohybu rychlý jak vítr
v postoji pevný jako les stromů

Zachvacuj jako oheň
Stůj pevně jak hora
Nevyzpytatelný jak noc
na všechny padej jak bouře a blesk

A pleníš-li nějaký kraj
rozděluj kořist mezi zástupy
A zmocníš-li se nějakého území
rozděl se o svůj zisk

Dávej se na pochod
teprv když zvážíš všechna pro a proti
Je vítězem pouze ten
kdo napřed ovládl tajemství
okliky a přímosti

Toto je umění střetnutí vojsk!

Kniha O řízení vojsk praví:
V bitevní vřavě
se navzájem neslyšíme
k tomu jsou bubny a gongy
Navzájem se nevidíme
k tomu jsou korouhve a praporce
Proto je v nočních bitvách víc gongů a bubnů
zatímco v denních je víc korouhví a praporců
Tak jsou praporečníci a bubeníci ti
jimiž spojíme uši a oči lidu

Bude-li lid o sobě vědět
bude-li spojený
nestane se
aby se statečnější ocitli vpředu sami
aby se zbabělejší dali sami na ústup

To je umění ovládání zástupů!

Celé vojsko můžeš připravit o ducha
Každý vojevůdce se dá připravit o srdce

Bojový duch je nejostřejší po ránu
přes den ochabuje
a na večer odchází
Proto se nejlepší vojevůdci
zásadně vyhýbají nepříteli
jehož duch je právě nejostřejší
a naopak udeří na nepřítele ve chvíli
kdy jeho duch ochabuje anebo odchází

Tak ovládáme ducha!

V naprosté kázni čekat na chaos
v tichosti čekat na povyk

Tak ovládáme srdce!

U cíle čekat vzdálené
V pohodlí čekat znavené
Nasyčený čekat hladové

Tak ovládáme síly!

Ale nestavíme se do cesty spořádaným korouhví
a neútočíme na dokonalé rozestavené voje

Tak ovládáme okolnosti!

Proto je pravidlem válečného umění:
Nežeň na nepřítele stojícího na vysokém kopci
Nestav se nepříteli ženoucímu se ze svahu

Nesleduj nepřítele předstírajícího útěk
Neútoč na nepřítele žízňícího po boji
Nespolkni otrávenou návnadu
Nebraň oddílům vracejícím se domů
Obklíčeným nech skulinu k úniku
Nedoháněj k zoufalství ty kdo jsou v tísní

Taková jsou pravidla střetnutí vojsk!

Kniha o devíti změnách

A Mistr Sun pravil

Všeobecným pravidlem vedení války je
že vojevůdce přijme rozkaz od vládce
povolá vojsko a shromáždí zástupy

Načež v neschůdném kraji nerozbíjí ležení
ale v průchodném kraji vyhledává nepřítele
v odlehlém kraji dlouho neprodlévá
ale v uzavřeném kraji připravuje lest
v smrtelném kraji se vrhá do boje

Jsou cesty po nichž se nedáš
jsou vojska na něž neudeříš
jsou města na něž neútočíš
jsou místa o něž nebojuješ -
jsou rozkazy vládce jež nepřijmeš

Jen ten vojevůdce jenž zcela pochopil
jak využít předností
devíti změn podle okolností
ví co je vést válku

Vojevůdce jenž zcela nepochopil
přednosti těchto devíti změn
nedokáže těžit z žádné výhody krajiny
i kdyby dokonale znal její podobu!

Kdo ovládá sice vojsko
ale zůstalo mu utajeno devět změn
jimiž se má přizpůsobit podmínkám
i kdyby byl sebelépe poučen o pěti výhodách
nebude umět svých mužů plně využít

Tak rozvahu každého skutečně moudrého vůdce
prostupují myšlenky na výhodu a nevýhodu
Neboť jen bere-li v potaz výhodu
spolehlivě splní každé poslání
a bere-li v potaz nevýhodu
vyvaruje se mnoha pohrom

Kdo chce druhé vévody pokořit
staví je do nevýhody
Kdo si chce druhé vévody podmanit
zadá jim poslání
Kdo chce aby za ním spěchali
podá jim výhodu a zisk

Tak je pravidlem vedení války:

Nespoléhej na to že nepřítel nepřijde
ale spoléhej na svou připravenost
Nespoléhej na to že nepřítel nezaútočí
ale spoléhej na svou nenapadnutelnost

Tak hrozí vojevůdci pět nebezpečí:

Pohrdá-li smrtí
může se stát že bude zabit
Lpí-li na životě
může se stát že bude zajat
Je-li prchlivý a zbrklý
dá se snadno vydráždit
Dbá-li na čistotu a vybranost
dá se snadno urazit
Má-li rád lidi bude se trápít

Kterákoli z těchto pěti vlastností
je u vojevůdce chybou
a hrozbou pro vedení války
a kdykoli bylo nějaké vojsko na hlavu poraženo
nebo byl některý vojevůdce zbytečně zabit
jistě to bylo kvůli některé z nich

Proto je vyloučené
nevěnovat jim pozornost!

Kniha o pochodech vojsk

A Mistr Sun pravil

Vždy je třeba vyhledat místo pro svá vojska
Vždy je třeba učinit si obraz o nepříteli

Táhneš-li horami
přidržuj se údolí
vyhledávej úrodná místa
zalehávej na vyvýšeninách
Bojuješ-li v kopcích
nešplhej do svahů

Tolik o vojsku ležícím v horách!

Jdeš-li říčním krajem
drž se od řek v uctivé vzdálenosti
Přibližuje-li se cizí vojsko po řece
nevycházej mu vstříc dokud je uprostřed toku
ale nech je napůl vystoupit

a pak teprv na ně vyraž
Tak budeš ve výhodě
Přeješ-li si boj
nejdi mu naproti příliš blízko řeky
Hledáš-li úrodná místa
a ležení na výšinách
nejdi nepříteli vstříc proti proudu

Tolik o vojsku ležícím na řekách!

Jdeš-li pustými močály
neotálej snaž se být co nejdřív pryč
Ale narazíš-li na nepřítele
mezi bažinami a mokřisky
uchyl se do vodních travin
za zády hustý les

Tolik o vojsku ležícím v pustých močálech!

Na velkých rovinách
zalehni do míst odevšud přístupných
ale nejlépe tak
abys měl zprava a v zádech
nějaký svah
Tak před sebou smrt
a život v zádech měj

Tolik o vojsku ležícím ve velké rovině!

Toto jsou ty čtyři výhody ležení vojsk
jimiž kdysi Žlutý císař porazil čtyři císaře

Každé vojsko dá přednost výšině
nesnáší nížiny
Každé vojsko hledá sluneční stranu
nemá rádo stinnou stranu
Každé vojsko hledá úrodná místa
aby si zajistilo čerstvou potravu
Takto se všech možných nevýhod zbaví
a ví těžství si zabezpečí

Proto na výšinách a kopcích prostřed svahů
obsad' vždy jejich slunečnou stranu
zprava a v zádech vysoký svah

Jen tak ti bude krajina nápomocná
a tvým vojákům se stane výhodou

Když tam nahoře prší
záhy se přizione povodeň
V tom případě počkej s přechodem
dokud se neustálí hladina vod

Zdaleka se vyhni
horským bystrinám
propastem stržím
průsmykům soutěškám
průrvám a roklinám

Nepřibližuj se k nim
Sám nejdále od nich
tiskni k nim nepřítel
Sám vždy čelem
nepřítel k nim stav zády

Zvedají-li se po stranách vojska
záludné vrchy
rozlévají-li se po stranách vojska
tůně a sítiny
rozkládají-li se kolem
zarostlé svahy a lesy
bedlivě prohledávej a zkoumej
neboť jsou to místa špehů a léček
Je-li nepřítel nablízku
a přesto zůstává v klidu
spoléhá na svou pozici
Je-li nepřítel daleko
a přesto se chová vyzývavě
chce aby šel protivník k němu
Je-li k jeho ležení nápadně snadný přístup
je to lákadlo

Sebemenší ohyb v hustém lese
věští příchod

Nepřehledné houštiny trav
budí podezření

Ptáci se zvedají
to značí zálohu

Prchá zvěř
pozor na nenadálý útok

Prach stoupá vzhůru
to znamená příchod vozby

Jen při zemi se šíří
to značí příchod pěšáků

Porůznu se rozptyluje
to značí příchod dřevorubců

Nepatrnými obláčky se přibližuje
někde tam vojsko buduje ležení

Kdo poníženě hovoří o své slabosti
a přitom své přípravy násobí
chystá se na postup

Kdo zpupně rozkládá a chová se výbojně
hotoví se k ústupu

Když lehké vozy vyjíždějí
aby se na křídla postavily
nepřítel rozestavuje své šiky

Nabízí-li ti mír aniž by musel
chystá ti past

Rychlé pohyby přesuny vojsk
znamenají že nadešel čas

Když nepřítel napůl postupuje napůl ustupuje
chce tě k sobě přilákat

Postávají-li nepřátelští vojáci
opřeni o vlastní zbraň jako o hůl
je nepřítel zesláblý hladem
Jestliže muži posaní pro vodu
nejdříve sami dlouze pijí
nepřítel trpí žízní
Jestliže nabídnutou výhodu musel uvidět
a přece nepostupuje
nepřítel je vyčerpán

Kam se ptáci slétají
tam je prázdno

Noční výkřiky
dosvědčují děs

Když vojsko povykuje
velitel postrádá vážnost

Když se korouhve míhají
v jeho vojsku vládne zmatek

Chovají-li se důstojníci podrážděně
vojsko je na dně

Živí-li se pící i masem svých koní
nádoby na vodu pořádně nezavěšují
vojáci se nevracejí na svá místa
zřejmě jim dochází dech
Jestli si šuškaří a cosi domlouvají
jeden druhého přemlouvají
vytratila se obecná důvěra a spolehnutí

Také přemíra odměn a povýšení svědčí o tom
že se nepřítel dostal do úzkých

Přebytek trestů svědčí
že se nepřítel dostal do těžkostí

Je vrcholem hlouposti
napřed pouštět hrůzu
a potom se zástupů bát

Posílá-li nepřítel posly
se zdvořilými omluvami
zřejmě prahne po oddechu

Jestli se cizí vojsko
vůči tobě netajilo záští
načež se s ním dlouho nepotkáš
aniž jsi je viděl odejít
zůstaň ve střehu

Ve válce nejde jen o množství
Stačí nepostupovat svévolně
správně odhadovat nepřítele
a získávat si lidi - tot' vše

Kdo z lehkomyšlnosti podcenil nepřítele
může si být jist že padne do jeho zajetí

Trestáš-li muže
dřív než k tobě mohli přilnout
nepodřídí se ti
Nepodřídí-li se
nebudou k ničemu
Ale přestaneš-li je trestat

jen proto že se ti podřídili
zase ti nebudou k ničemu

Sbližuj se s nimi lidskou mírností
ale kázeň v nich udržuj vojenským řádem
tak si je získáš

Zvyknou-li si muži již při cvičení
poslouchat rozkazy a vykonávat je
všechn vojenský lid se podřídí
Nezvyknou-li si muži při cvičení
poslouchat rozkazy a vykonávat je
tentýž vojenský lid se nepodřídí

Kdo na svých rozkazech trvá
ten si získá přízeň zástupů!

Kniha o tvarech krajiny

A Mistr Sun pravil

Krajiny jsou podle tvaru:

průchodné
nepřístupné
rozvětvené
sevřené
srázné
rozlehlé

Průchodnou se nazývá ta
jež je dosažitelná i přístupná
tobě jako nepříteli
V průchodné krajině
nepřítele předběhni
obsad' vysoká slunečná místa
dřív než on využij přísunových cest
Pro případ bitvy si takto
pojistiš vítězství

Nepřístupnou se nazývá krajina
do níž se sice dostaneš
ale těžko z ní vycouváš
V nepřístupné krajině
máš šanci porazit nepřítele
udeříš-li na něj dřív
než se stačil připravit

Udeříš-li na připraveného
bude se ti těžko ustupovat
a budeš v nesnázích

Rozvětvenou se nazývá krajina
která je nevýhodná
pro tebe jako pro nepřítele
ať už vyrazí kdokoli z vás
Nabízí-li ti protivník výhodu
v takové rozvětvené krajině
nevyrazíš na něj
a odvedeš své vojsko
Zaútočíš na něj teprve
když se ti ho podaří vylákat
za sebou aspoň z poloviny
Neboť jen tak ti kyne úspěch

Krajinu jež se nazývá sevřenou
se pokusíš obsadit předem
co nejsilnější posádkou
Potom čekáš na nepřítele
Pokud tě ovšem nepřítel předejde
a on ji obsadí velkým vojskem
nepůjdeš za ním
Vyrazíš za ním jen a jen tehdy
nesebral-li dost početné vojsko

V krajině jež se nazývá sráznou
obsadíš vysoká a slunečná místa
a tam vyčkáváš nepřítele
Pokud tě nepřítel předešel
a ta místa obsadil
odpoutáš svá vojska od něj
a nepůjdeš za ním

V krajině jež se nazývá rozlehlá
bývají šance na obou stranách stejné
V takovém případě je riskantní vyvolávat bitvu
Střetnutí by ti asi nepřineslo úspěch

Těchto šest tvarů krajiny
tvoří učení o krajinách
a k hlavním povinnostem vojevůdce patří
věnovat jim co největší pozornost
Neboť ve válce nejsou
útek
panika
zhroucení

zkáza
chaos
ústup
způsobeny přírodními pohromami
ale chybami a omyly vojevůdců!

Tak skončí útekem ten kdo zaútočí na desateronásobnou přesilu
jsou-li všeobecně podmínky vyrovnané

Nepoměr silného mužstva a slabých důstojníků
vede k panice

Nepoměr silných důstojníků a slabého mužstva
vede k zhroucení

Jestliže velitelé v prchlivé zlobě
vypovědí poslušnost
a slepě se vrhnou na nepřítele
bojující na vlastní pěst
dřív než se vojevůdce přesvědčil
jaké jsou možnosti -
skončí to zkázou

Jestliže je vojevůdce slabý a nevýrazný
a jeho slova nejsou dost jasná
mužstvo i důstojníci postrádají jistotu
a šiky se začnou jen tak řadit -
vede to k chaosu

Jestliže vojevůdce neumí odhadnout nepřítele
připustí aby se jeho vojsko srazilo s početnějším
připustí aby zaútočilo na silnější
nevybere ty nejlepší do čela svých vojsk -
vede to k ústupu

Toto je šestero cest vedoucích k porážce
A je neodmyslitelnou povinností vojevůdce
aby jim věnoval pečlivou pozornost

Neboť i když je ve válce dobré
znát povahu a tvary krajiny
vlastní podstatou vojevůdcovství
je připravit vítězství:
správným odhadem protivníka
prozíravým předvídaním překážek
přesným odhadem vzdáleností

Vojevůdce jenž toto pochopil
a v boji to má stále na zřeteli

musí nakonec zvítězit
Vojevůdce jenž to nepochopil
a přesto jde do boje
musí nakonec prohrát

Vyvíjí-li se bitva k jistému vítězství
a vládce v té chvíli káže: nebojuj -
je správné pokračovat v boji

Vyvíjí-li se bitva v jistý neprospěch
a vládce v té chvíli káže: musíš bojovat -
je správné nebojovat

Jen ten kdo dokáže
postupovat bez nároku na slávu
a stejně tak ustupovat bez obav před trestem
jen pro bezpečí lidu
jen k prospěchu vládce
je klenotem své země!

Pohlížeš na své vojáky
jak na svá právě narozená dítka
a oni se s tebou vrhnou třeba do nejhlubší propasti
Pohlížeš na své vojáky
jak na své milované syny
a oni s tebou půjdou třeba i na smrt

Budeš-li však vůči nim rozdávačný
aniž je dokážeš skutečně vést
budeš-li k nim laskavý
aniž jim zároveň dokážeš rozkázat
vypukne zmatek a ty jej nezvládneš
a oni budou jak nezvedené děti
a nebudou k ničemu

Víš-li že mé vojsko je zralé k útoku
ale nejsi si jist zda je nepřítel zralý k napadení
jsi toliko v půli cesty k vítězství

Víš-li že nepřítel je zralý k napadení
ale nejsi si jist zda tvé vojsko to dokáže útokem využít
znovu jsi toliko v půli cesty k vítězství

Víš-li že je nepřítel zralý k napadení
a že tvé vojsko je s to toho útokem využít
přítom však nevíš zda tato krajina
se svým tvarem k boji hodí
jsi toliko v půli cesty k vítězství

Kdo zná všechna pravidla vedení války
ten nikdy nezabloudí když už se vydal na pochod
nikdy se nedostane do úzkých když už vyrazil do boje

Proto pravím:
Znám-li druhého
a znám-li sebe
nikdo neohrozí mé vítězství

Znám-li také Nebe a Zemi
mé vítězství bude úplné

Kniha o devíti krajinách

A Mistr Sun pravil

Pravidla vedení války rozlišují:

krajinu rozptylující
snadnou
spornou
otevřenou
průchodnou
nebezpečnou
neschůdnou
uzavřenou
smrtelnou

Rozptylující je krajina
v níž vévodové svádějí bitvy
ve své vlastní zemi

Snadná je krajina
do níž všichni pronikají
nepříliš hluboko

Sporná je krajina
výhodná pro mne i pro nepřítele
kterýkoli z nás se jí zmocní

Otevřená je krajina
do níž vstupujeme volně
my i nepřítel

Průchodná je krajina
hraničící s územím nejméně tří vévodů

takže ten kdo ji obsadí první
získává většinu lidu pod nebesy

Nebezpečná je krajina
do níž pronikneme hluboko
přičemž nám za zády zůstane většina opevněných měst

Neschůdná je krajina
jež staví do cesty
hory lesy strže srázy bažiny močály

Uzavřená je krajina
do níž se vchází pouze soutěskami
a z níž se jen úžlabinami odchází
takže pouhá hrstka nepřátel může napadnout
celé naše voje

Smrtelná je krajina
v níž jen okamžitý boj vede k přežití
a kdo jej nepodstoupí ten v ní zahyne

Tak v rozptylující krajině nebojuj
v snadné krajině se nezdržuj
ve sporné krajině nežen do útoku
otevřenou krajinu nekřížuj
v průchodné krajině se spojuj
v nebezpečné krajině se kořistí zásobuj
v neschůdné krajině trvale postupuj
v uzavřené krajině dobře rozvažuj
v smrtelné krajině bojuj

Nejproslulejší vojevůdci starověku uměli
oddělit čelo nepřítele od jeho zadních vojů
tak že k sobě nemohly -
velké houfy nedošly na pomoc malým
velitelé a mužstvo si nepřišli na pomoc
nadřízení a podřízení se na sebe nemohli spolehnout
oddíly byly rozprášeny a nedokázaly se shromáždit
a když se i spojily nestačily se srovnat

Tito vojevůdci
se dávali do pohybu
kdykoli cítili výhodu
ale zůstávali stát
jakmile výhodu necítili

Kdyby se mne někdo zeptal
jak se připravit na nepřítele

jenž se na nás chystá
silný počtem i kázní
tu mu odpovím:
Předejdi nepřítele
a zmocni se toho
na čem mu nejvíc záleží
A uvidíš že tě bude poslouchat

Tak je podstatou vojenského umění rychlost
ta rozhoduje

Využít toho na co ti druzí právě nemají
objevit se tam odkud tě nejméně čekají
zaútočit v místě které nestřeží

Je obecným způsobem chování cizinců
že čím hlouběji pronikají na cizí území
tím více se k sobě přimykají
a tak proti nim domácí vládce
zpravidla nezmůže nic

Svou kořist ber v nejúrodnějších polích
a všechna tvá vojska budou mít dostatek potravy
Nešetři pro ně potravou
a nepřepínej jejich síly
tak utužíš jejich ducha a posílíš je

A uvedeš-li vojsko do pohybu s jistým plánem
učiň to tak aby se tvé záměry nedaly uhádnout

Vrhni je tam odkud není úniku
a tví vojáci raději zemřou
než by se dali na útěk
Budou hotovi položit životy
a budou bojovat do posledního dechu
Neboť je to voják
jenž upadl do nejstrašnějších nesnází
kdo se přestane bát -
a nemá-li kudy by unikl
vytrvá pevně na svém místě

Ocitnou-li se vojáci hluboko v zemi nepřítele
semknou se a budou se rvát
neboť jim jiného nezbude
A budou v neustálém střehu i bez výzev
a budou tvou vůli plnit bez pobízení
a budou stát při tobě bez přísahání
Bez rozkazu budou poslouchat a budou důvěřovat

Zakaž však věšteiná znamení
Zapověz hádaní
A oni s tebou půjdou i na smrt
neboť neuvidí jinou cestu

Neoplývají-li tví vojáci bohatstvím
nevěř že je to tím
že by o zboží a statky nestáli

Nedožívají-li se tví vojáci obvykle dlouho věku
nevěř že je to tím
že by pohrdali dlouhověkostí

A věz že vojáci
které jsi našel sedět a slzami smáčet límce
které jsi našel ležet a slzami smáčet brady
v ten den kdy jsi vydal povel k tažení
jsou titíž vojáci kteří když byli vrženi
tam odkud není úniku
osvědčí chrabrost hodnou Cua a Kueje.

Proto je nejdokonalejší vojevůdce ten
kdo se podobá šuaj-žanovi
hadu z pohoří Cheng:
Udeř ho do hlavy on tě zasáhne ocasem
udeř ho do ocasu on tě zasáhne hlavou
udeř ho doprostřed on tě zasáhne hlavou i ocasem
Kdyby se mne někdo zeptal
zda se také vojsko může chovat
jako had šuaj-žan
Odpovím mu že může

Vždyť lidé ze země Wu a lidé ze země Jüe
se jak známo odjakživa nemohou vystát
ale kdyby je zastihla bouře na jedné lodi
přispěchají si na pomoc
jako levá a pravá ruka jednoho těla

A pro tohle všechno tvrdím
že se nestačí spoléhat
na ustájené koně a na zakopaná kola válečných vozů
a že je především věcí důmyslného vedení
dosáhnout aby všichni byli stejně udatní

A pravidlem důmyslného využití krajiny
je umět využít měkkosti a tvrdosti

Proto vede dokonalý vojevůdce své vojsko

jako by vedl za ruku jediného muže -
a vojsko ho neopustí
Je ovšem výsostnou povinností vojevůdce
být mlčenlivý aby zachoval tajemství
být přísný aby zachoval kázeň

A k tomu mu budiž dáno nadání:
oklamat zrak i sluch důstojníků i mužstva
tak aby nevěděli -
měnit své skutky i záměry nečekaně
tak aby nevěděli -
měnit místa pobytu a postupovat oklikami
tak aby netušili

Ovšem když nadešel ten pravý čas
necht' velitel jedná
jako kdyby vystoupil nejvýš
a pak odkopl žebřík pod sebou

Ovšem ocitl-li se nejhloub
na území druhých vévodů
necht' stiskne spoušť a spustí tětivu
spálí lodě a rozmetá nádoby
a jako pastýř své ovce
žene své vojáky sem a tam
aniž z nich kdokoli ví proč

Shromáždit mocné zástupy vojsk
a směle je vrhnout do nebezpečí
je posláním pravého vojevůdce
A s neumdlévající pozorností zkoumat
proměny devíti krajin
přednosti ústupů i výpadů
i zákony lidských povah

Hle - Způsob jenž platí pro toho
kdo je v zemi cizincem:
Vojsko se pevně semkne
jestliže postoupilo hluboko
Dokud postoupilo jen mělce
snadno se rozptýlí

A velitel který opustil svou zem
který překročil hranice
ocitl se v odříznutém kraji

A vedou-li cesty do všech stran
nalézá se v krajině průchodné

Postoupil-li hodně hluboko
ocitl se v krajině nebezpečné

Nepostoupí-li příliš hluboko
zůstal v krajině snadné

Nechal-li za svými zády opevněná místa
a před sebou vidí jen soutěsky
ví že se nachází v krajině uzavřené

Nemá-li kam uniknout
stojí v krajině smrtelné

Proto v krajině rozptylující
sjednocuje lid svou vůlí

V krajině snadné
stará se o soudržnost

V krajině sporné
pobízí zadní voje ke spěchu

V krajině otevřené
pozorně přehlíží strážě

V krajině průchodné
posiluje vztahy se svými spojenci

V krajině nebezpečné
doplňuje zásoby potravy

V krajině neschůdné
postupuje usilovným pochodem

V krajině uzavřené
zatarasí průsmyky

V krajině smrtelné
ukáže všem že nemají šanci přežít

Neboť je v povaze vojáka
že se zoufale brání
je-li obklíčen
že bojuje do posledního dechu
když mu nic jiného nezbývá
že poslušně následuje
když cítí že je zle

Proto:

Nemůžeme uzavírat spojenecké závazky
dokud neznáme záměry ostatních vévodů

Nemůžeme vést vojsko na pochod
dokud nevíme jaké jsou tam hory a lesy
soutěsky a strže, močály a bažiny

Nemůžeme využít výhod krajin
neřídíme-li se radou místních průvodců

Dokud si nebudeš jist třebaš jen jediným
z těchto několika málo poučení
tvé vojsko nebude vojskem královským

Královské vojsko
vtrhne do velké země tak
aby se její voje nestačily soustředit
A vnese takovou hrůzu do řad nepřátel
že mu ani jeho spojenci nepomohou

Proto:

Nesoupeříme o spojenectví
kde s kým pod nebesy
nehýčkáme si
kdejaké mocné tohoto světa
ale důvěřujeme vlastním silám
udržujeme ostatní v obavách
že jejich města mohou být dobyta
že jejich stát může být vyvrácen

Udílej vyznamenání bez ustálených pravidel
a vyhlašuj rozkazy bez ustáleného pořádku
a budeš velet celým armádám
jako bys řídil jednoho muže

Podněcuj je k činům
aniž bys řekl slovo
Vystavuj je nebezpečí
aniž bys jim vysvětloval výhody

Vrhni je do záhuby
a oni přežijí

Vrhni je v náruč smrti
a oni budou žít

Neboť jen vojska vržená do nebezpečí
jsou s to rozhodnout boj

jeho vítězství či porážku

V tom je celé válečné umění:
Bedlivě zkoumat úmysly protivníka
a své jednání jim přizpůsobit
Pověsit se mu na paty a sledovat jej
Tak s ním táhnout třeba tisíc mil

A zabít jeho vůdce

Tomu se říká
důmyslem a obratností dovršit dílo!

Proto:

toho dne kdy opravdu zvedneš vojsko
uzavři hranice a zruš všechny glejty
odvolej poselství a přeruš všechny styky
a buď strohý a přísný na dvoře při poradách
aby všechna opatření byla důsledně dodržena

A pootevře-li nepřítel vchody
zaskoč jej vlámej se dovnitř
zmocni se míst na nichž mu nejvíc záleží
ale nedej mu najevo kdy se s ním hodláš spojit

Tak potmě nepřítele sleduj
abys v příhodné chvíli rozhodl boj

Chovej se z počátku jak panna ostýchavě
ale sotva ti pootevřel vrátka
vymršti se jak zajíc z léčky
než se ti nepřítel stačí postavit na odpor

Kniha o útoku ohněm

A Mistr Sun pravil

Je celkem pět ohňových útoků:

Dostat do plamenů lidi je první
Druhý je zapálit sklady
Třetí je zapálit vozy
Čtvrtý je zapálit zbrojnice
Pátý je zapálit ležení

K založení ohně je třeba umět zapálit
K zapálení je třeba vhodných nástrojů

Šíření ohně závisí na ročním období
Založení ohně záleží na volbě dní
Z ročních období
jsou nejvhodnější suchá období
Co se dnů týče
nejvhodnější jsou dny
kdy je měsíc ve znameních
Střelce či Býka nebo Lva a Vodnáře
neboť za těchto hvězdných konstelací
je nejvíce větrných dní

Při kterémkoli zápalném útoku
buď připraven přizpůsobit se
pěti okolnostem:

Vzplanul-li oheň uvnitř
včas odpověz zvenčí

Jestliže jsi zapálil
a nepřítel zůstal klidný
do útoku nežeň
Vyčkej až bude oheň silnější
potom teprve vyjdi za plameny
ale jen když to bude možné
jinak zůstaň stát

Můžeš-li založit oheň zvenčí
nečekej na příležitost zapálit zevnitř
hlavní je zažehnout oheň v pravou chvíli

Oheň se šíří po větru
proto nikdy neútoč proti větru
Za dne vítr duje dlouho
za noci vítr ustává

Každé vojsko by mělo znát
pět druhů ohně
Všemi prostředky
by se před nimi mělo chránit
Proto je tak moudré
podpořit útok ohněm
Proto je tak účinné
podpořit útok vodou

Voda může nepřítele odříznout
ale nemůže ho zničit

Kdo v bitvě vítězí
kdo bere nepřítele útokem
ale dosažené výhody nerozvíjí
přivolává na sebe neštěstí
svým otálením
všechno poztrácí!

Proto pravím:
Jasný vladař vše prozíravě předvídá
Dobrý vojevůdce všechno uskutečňuje
Ale nevyráží dokud to není pro něj výhodné
nekoná dokud mu není jasný zisk
A nevrhá se do boje dokud není ohrožen

Nechť vladař nezvedá nikdy vojsko v zlobě
vojevůdce nechť se nevrhá do bitvy v zuřivosti
Vyrázej jen a jen kvůli výhodě
bez jisté výhody zůstaň stát

Zlobu může vystřídat radost
zuřivost může vystřídat veselí
zničenou zem však nikdo nevzkřísí
mrtvé nikdo životu nevrátí
Proto je nejjasnější vladař tak obezřelý
a nejlepší vojevůdce tak ostražitý

Toto je jediný způsob
jak zabezpečit zem
a zachovat vojsko

Kniha o užívání zvědů

A Mistr Sun pravil

Zvedneš-li stotisícové vojsko
abys s ním urazil tisíc mil
cena kterou zaplatí lid
obnos který zaplatí stát -
tisíc hřiven stříbra za jeden den
Neklid se rozšíří uvnitř i venku
a zástupy utečenců zaplaví cesty a silnice
Sedmkrát sto tisíc rodin
přestane konat svou práci
Roky se budou protivníci střežit
aby nakonec svedli bitvu o vítězství v jediném dni

Takže je vrcholem nehumánnosti

ušetřit sto hřiven na hodnostech a vyznamenáních
a jenom proto zůstat v nevědomosti
o podstatných vlastnostech nepřítele

Tak se nechová pravý vojevůdce lidu
Tak se nechová pravý rádce vladařů
Tak se nechová příští vítěz

Předvídavost je nástrojem
nejjasnějšího vládce
nejmoudřejšího vojevůdce
jímž tito předčí protivníka
a vynikají nad ostatní

Předvídavosti se nám ovšem
nedostane od bohů a duchů
nezískáme ji hloubáním o minulosti
nevyčteme ji z postavení hvězd

Nezískáme ji jinak
než od lidí kteří vědí
co je v nepříteli

A k tomu je tu pět druhů zvědů:

zvěd místní
zvěd vnitřní
zvěd obrácený
zvěd mrtvý
zvěd živý

Jestliže najednou vyšleme
těchto pět vyzvědačů
nikdo se v nich nevyzná
A to je ten božský úradek
nejvzácnější poklad vládce

Místní zvědy
získáme a využíváme
mezi obyvateli země v níž bojujeme

Vnitřní zvědy
získáme a využíváme
mezi hodnostáři nepřítele

Obrácené zvědy
získáváme a využíváme
mezi zvědy nepřítele

Mrtví zvědové
jsou určeni
k šíření matoucích zpráv
Zařídíme aby se tyto zprávy
dozvěděli naši vlastní zvědové
a posléze je prozradili zvědům nepříteli

Živí zvědové
jsou ti kdo se ještě vrátí
a sami nám podají zprávy

Tak mezi lidmi z celého vojska
tobě nejbližšími
nikdo ti nesmí být bližší
než právě oni
Nikdo nesmí být štědřeji obdarován
než právě oni
a nic nesmí být ve větší tajnosti drženo
než to co oni činí

Bez skutečné geniality
nedokáže nikdo užívat zvědů
Bez opravdové humanity
nedokáže nikdo řídit zvědy
Bez té nejdokonalejší představivosti
nikdo nedokáže ze zvědů vytěžit fakta

Ó mistrná vynalézavosti -
úlisná obezřelosti!
Ničeho nezačneš činit
aniž bys dříve nevyužil zvědů

Kdyby však výzvědné posláni
bylo prozrazeno dřív
než bylo vyplněno
oba musí zemřít
vyzvědač i ten kdo ho vyslal

Chceš-li kterékoli vojsko porazit na hlavu
chceš-li kterékoli město dobýt útokem
chceš-li třeba jediného muže zahubit
napřed musíš poznat
jeho strážce
vojevůdce
pobočníky
rádce
dveřníky

sluhy -
jménem i rodem
A své zvědy pověříš
spolehlivě to zjistit

Naopak ovšem musíš bezpečně odhalit
všechny nepřátelské zvědy
kteří k tobě přišli slídit
a nabídnout jim musíš všemožné výhody
a dostat je musíš na svou stranu
neboť v nich můžeš získat obrácené zvědy
a jako takové je potom využít
Neboť na základě jejich znalostí
získáš místní a vnitřní zvědy
a také jich budeš moci využít
Na základě jejich znalostí pochopíš
jaké falešné zprávy máš podstrčit mrtvým zvědům
aby je předali nepříteli
Na základě jejich znalostí
můžeš vyslat i živé zvědy
na pravé místo v pravý čas

Vládce musí znát role všech pěti zvědů
a když je skutečně poznal
bude se opírat především o obrácené zvědy
Proto těmto obráceným zvědům také nic neodepře

Když začínala kdysi stoupat moc dynastie Jin
sloužil jistý I Jin na dvoře Sia

Když začínala stoupat moc dynastie Čou
sloužil jistý Lü Ja na dvoře Jin

Jen nejjasnější vládcí a nejmoudřejší vojevůdci
kteří dokáží učinit svými zvědy
hlavy nejvzdělanější a nejbystřejší
s jistotou dovrší své velké dílo

A to je to hlavní v umění válečném
na čem záleží o co se opírá
každý pohyb vojsk

Zpráva o životě a příkladném konání Mistra Suna

Do životopisů významných mužů čínské doby archaické pojal Veliký Historik S'-ma Čchien (asi 145-85 př. n. l.) zprávu o životě a konání muže jménem Sun Wu, jenž vynikal nad jiné svým vojenským uměním. Věřit tomuto příběhu doslova znamená, že ten muž byl

současníkem Konfuciovým (551-479 př. n. l.), neboť víme spolehlivě, že král Che-lu, jenž ve vyprávění vystupuje coby Sunův neblahý hostitel, vládl státu Wu v letech 514-496 př. n. l. A jelikož Historik dopsal své Dějiny pravděpodobně v roce 91 př. n. l., patří jeho zpráva o Mistru Sunovi, obsahující mimo jiné i potvrzení existence třinácti knih jeho spisu o válečném umění, k těm Historikovým zápisům, jež vyprávějí o dějích dávno minulých, opírajíce se o ústní či písemnou tradici. Podobně vypráví Velký Historik o Starém Mistrovi a o tom, jak vznikl jeho spis Lao-c', stejně jako o Konfuciovi, jeho životě, učení a žácích.

O všech těchto zprávách lze pochybovat. Jsou tu však nové archeologické nálezy, jež leccos vysvětlují a mnohé doplňují.

Z hlediska literárních památek jsou nejvzácnější nálezy v Ma-wang-tuej u města Čchang-ša v jižní provincii Chu-nan z r. 1973 (tam se našel nový text Lao-c') a pak nálezy na hoře Jin-čchüe u města Lin-i v severní provincii Šan-cung z r. 1972. Šantungský nález obsahuje spisy vojenské, z nichž některé se váží k osobě a dílu právě toho Mistra Suna, o němž psal Historik a o jehož pravé totožnosti jsme se mohli jen domýšlet. Našel se tam i starší zlomek záznamu dialogu mezi králem Che-lu a Mistrem Sunem, jenž zřejmě předcházel té události, kterou později zaznamenal S'-ma Čchien. Z nalezeného rozhovoru vysvítá hlavní motiv a snad i smysl celého tragikomického exempla. Král Che-lu se vyznává ze své záliby ve vojenském umění a z obdivu pro jeho dokonalé ovládnutí, je však Mistrem Sunem sice zdvořile leč jasně odmítnut. Chce-li král mluvit o umění válečném a bojovém jako o zálibě či o zábavě a sportu, Mistr Sun se necítí být tím pravým, s nímž má na toto téma hovořit. Podle něj je válečné a vojenské umění boj o výhodu, zisk, na život a na smrt, nic víc, nic míň; žádná zábava, žádný sport, tím méně podívaná a předmět obdivu, jímž by se měl někdo kochat. Hned v tomto počátečním sporu je etický smysl oné historické anekdoty, již Historik převyprávěl následujícím způsobem:

Mistr Sun řečený Wu ze státu Čchi navštívil se svým vojenským uměním Che-lua, krále státu Wu. Král Che-lu pravil: "Podrobně jsem si přečetl tvých třináct knih, Mistře, mohl bys nám však na zkoušku předvést něco ze svého vojenského výcviku?"

A když Mistr řekl, že by mohl, král pokračoval: "A mohl bys to předvést s mými dvorními dámami?"

A Mistr řekl: "To bych mohl."

I povolal král Che-lu z paláce své krásné konkubíny až jich bylo sto osmdesát celkem. A Mistr Sun je rozdělil na dva oddíly a dvě královny favoritky ustanovil velitelkami těch dvou oddílů; načež vyzval všechny, aby se chopily halaparten, a potom zvolal přísně: "Víte, kde máte srdce, kde levou a pravou ruku a záda?"

"Víme", zvolaly ty ženy.

A Mistr Sun pravil: "Takže, řeknu-li vpřed, otočíte se ve směru svého srdce, řeknu-li vlevo, otočíte se ve směru levé ruky, řeknu-li vpravo, otočíte se ve směru pravé ruky, řeknu-li vzad, otočíte se ve směru svých zad."

"Tak jest", souhlasily ženy.

Když jim takto všechno vyložil, Mistr Sun se chopil vojevůdcovské sekery a názorně jim předvedl nejrůznější cviky a povely. Načež uhodil do gongu a zavelel, aby se otočily vpravo.

Ženy se daly do hlasitého smíchu.

A Mistr Sun pravil: "Pokud nebyly povely dosti jasné, rozkazy dosti srozumitelné, pak je to chyba hlavního velitele."

I zopakoval jim svůj výklad a když skončil, znovu uhodil do gongu a tentokrát zavelel, aby se otočily vlevo.

Ale ženy se zase jen smály.

Pravil Mistr Sun: "Dokud nebyly povely dosti jasné a rozkazy dosti srozumitelné, byla to chyba hlavního velitele, ale když bylo vše už jednou objasněno a vojáci přesto nepostupují podle pravidel, pak je chyba v těch, kdo jim stojí v čele." A požádal, aby neprodleně sťali hlavy oběma krasavicím, jež předtím postavil do čela obou oddílů.

Král té země Wu, jenž tomu všemu přihlížel z terasy svého paláce, se zhrozil, že mají být popraveny jeho nejmilejší favoritky konkubíny, a okamžitě vyslal pobočníka dolů s příkazem:

"Král se již dostatečně přesvědčil o vašich vojevůdcovských schopnostech, Mistře, ale bez těchto dvou konkubín by král ztratil chuť k jídlu a proto žádá, aby poprava byla zrušena."

A Mistr Sun pravil: "Přijal jsem královo pověření a stal jsem se hlavním velitelem, jako takový nejsem více vázán královými rozkazy." A dal setnout hlavy těch dvou žen, jež stály v čele oddílů, to pro výstrahu všem.

Vybral další dvě konkubíny a postavil je do čela obou oddílů a opakoval své povely. A ženy se otáčely vlevo i vpravo, vyrážely vpřed i vzad, padaly na kolena a zase se zvedaly - jako podle pravítka a žádná se neodvážila hlesnout.

I vyslal Mistr Sun posla nahoru ke králi s tímto vzkazem: "Vojsko je ukázněné a jednotné, nyní může král sejít a přesvědčit se, tito vojáci udělají vše oč je požádá, kdyby je třeba do vody anebo do ohně poslal."

Král té země Wu však pravil: "Necht' si vojevůdce odpočine, necht' odejde do svých komnat, nepřeuji si sejít dolů, neboť jsem už viděl dost."

Mistr Sun pravil: "Král našel zalíbení toliko v mých slovech, ale jejich uskutečnění už nesnesl." Tak poznal Che-lu vojevůdcovské schopnosti Mistra Suna a posléze jej ustanovil hlavním velitelem svých vojsk. A pak na západě rozdrtili stát Čchu, až vtrhli do jeho hlavního města Jing, a na severu zničili státy Čchi a Ťin; tak vynikli mezi vévody.

Tak se ukázala síla Mistra Suna.

(Z "Historických zápisů", dopsaných r. 91 př. n. l. Král Che-lu vládl státu Wu v letech 514-496 př. n. l.)

***ukradl, sesadil, korekturu a grafickou úpravu provedl kibi**